

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken October 8-dik napján, 1813-dik esztendőben.

A' tsatázó mezőkről.

Azok a' szövetséges szakaszeregek, a' mellyek egy időtől fogva az ellenséges nagy armádat oldalról és hátulról nyughatatlankodtatták 's még most is szünet nélkül nyughatatlankodtatják, az utóbbi időben így állottak: Gróf *Platow* a' szövetséges nagy armáda' előljáró tsapatjai előtt Szakszoniában az úgy nevezett *Ertzgebirgi* Kerületben *Chemnitznél*, túl ezen *Gérán* felyül *Altenburgban* és ennek környékein, Szakszóniai volt, hanem ezen táborozásban *Torgauból* az Oroszokhoz pártolt Gen. *Thielman*, ezen felyül északra *Merseburgban* 's még jóval meszszebb Generális *Czernitschew* állottak. Még ezeknél is fellyebb északra de ugyan tsak ezeknek az itt elé számlált tsapatoknak lineájokban áll *Hála* felé 's túl azon a' Gen. *Wintzingerode* tsapatja.

A' Töplitzi fő hadiszállásról Oktober' 2-dikán: —

„Az ellenség, a' melly a' mi szálguldozó tsapatjaink által minden közösülésnek útjaiban akadályoztatni látta magát, az ő testörző seregének 5 lovas Brigadait néhány gyalog Regementekkel az Oszályos Generális *Lefebvre-Desnottes* vezérlese alatt, elküldötte vala, oly rendeléssel *Lipsia* felé, hogy a' Gen. *Thielmann* seregét támadja meg 's nyomja vissza, kinek e-

hezképpst természet szerént vissza kellett vonni magát. Viszsa is jött *Altenburgig*. —

„Generális *Platow* azonközben, a' ki már ekkor a' Kozákokkal *Chemnitznél* állott, 's *Altenburg* felé is tsapatokat küldözött ki, bizonyos hírt vévén a' felől, hogy Gen. *Lefebvre* a' maga seregeit Sept. 27-dikén *Altenburgnál* össze gyűjteni, 's gyanithatóképpen Generális *Thielmannra* ismét réa ütni szándékozik, 28-dikra viradó éjjel útnak indúlt *Penningből*, oly czéllal, hogy az ellenséget megelőzze, 's ő maga támadja meg azt. Az ő előljáró tsapatjának vezérc Hertzeg *Kudatschew* *Windisch-Leuba* nevű faluban egy ellenséges csoportra talált, a' faluba azonnal bérontott és azt azonnal elfoglalta, míg az alatt Oberter *Illésy* a' Palatinalis Huszároknak három Svadronnyokkal a' *Frohburgi* és *Bornai* utat elfoglalván, az ellenség' *Lipsia* felé való visszamenetelének útját elvágta, melyhezképpst az ellenség, midőn már most tsak a' *Zeitz* felé menő égyetlenegy út volt előtte nyitva, ennek megtarthatása végett a' Felső-Lödlai halomra vette fel magát. —

„Itt vakmerő módon ellent állott az ellenség; lovasaink változó szerentsével tették a' magok réa való ütésüket: melyhezképpst olyan rendelést adott Hertzeg *Kudatschew* egy Kozákpulknak és a' *Klenau*

könnyű lovas Regimentből egy Svadronnak a' Kapitány *Buchner* vezérlése alatt, hogy Steinwizen által menvén *Monstab* felől hátulról támadja - meg az ellenséget.

„Ezen fordulásnak szerentsés következése lett; az ellenséges gyalogság, melynek lovasaink a' szárnyára kerültek vala, össze vagdaltatott, 's a' segedelmére siető 8-dik számú Frantzia Regiment is egészen semmivé tétetett. —

„Már 9 órakor hátrálásban foglalatokodtak az ellenséges seregek hosszú tsapatokban a' *Zeitzi* úton: a' melly felől Gen. *Thilemann* tudósítván, az ellenségnek eleibe ment, 's az ő előljáró tsapatját vezérlő Oberster *Mensdorf* a' Nagy-Börteni halmon a' Frantzia testőrző sereg' Vasasaira találván, ezeket egészen elszélesztette. Már most minden iparkodását arra fordította az ellenség, hogy ágyúzóinak védelmezések alatt, *Zeitza* és az azon túl lévő halmokra eljuthasson. Hanem a' *Platow*, *Thielmann*, és *Mensdorf* lovasságaik 's ágyúzóik már itt mind együtt lévén, egyesített erővel támadták - meg az ellenséget, 's itt is elszélesztették őtet. Az ő lovasságának maradványa a' városon vágatott által, az ő gyalogságának maradványa pedig egy fábrikaépületbe vette - bé magát sietséggel, melly a' város előtt van. —

„Kapitány *Buchner* a' városon által vágatott az ellenség után, Fő Hadnagy Gróf *Nostitz* pedig a' város mellett egy falun rohant utánna, 's el vett tőlle egy ágyút, míg az alatt Gróf *Karschitzky* a' lovasságot lovairól leszállítván, azzal a' fábrikaépületre rohant, 's az abban lévő ellenséges csoportot elfogta. Kapitány *Szezelem* a' szövetséges sereg' bal szárnyánál a' Palatinális Huszárokkal egy ellenséges battriát megtámadván, elvett egy haubitztot. —

„A' verekedésnek az éjtzaka vetett véget. A' foglyok' száma, kik között a' Gen. *Lefebvre* Adjutánsa, egy Oberster, és 40 egyéb tiszték találtak, már felyül ha-

ladta az 1000-ret: de még ekkor is szüntelen szaporodott; lovat is 400-zat vettek el a' miéink. —

A' Sléziai 'armáda' fő vezérétől Gen. *Blüchertől* érkezett tudósítások szerént, az ő fő hadi szállása Sept. 29-dikén *Els-terwerdában*, a' Gen. *Sackené Grossenhaynben*, 's az ő előljáró tsapatja *Misnia* előtt állottak. A' Gen. *York*, *Langeron*, és *St. Priest* 'armádáik is ezeken a' talyékokon tanyáztak.

A' miolta az egyesült nagy 'armádánál a' Cseh országi határszélen Sept. 17-dikén a' *Nollendorfi* ditsőséges verekedés történt, azon vidékeken még most is találnak ágyúkat, mellyeket a' futó ellenség ott hagyott. Sept. 27-dikén is két 16 fontost találtak, mellyeket egy meredek hegynek tetején hagyott hátra az ellenség.

A' Párisi Monitorben két rendbéli tudósítások jöttek - ki, mellyek a' Berlin felé történt verekedéseket adjá elő, és a' mellyeket már régen tudunk a' Svétziai Koronaörökösnek fő hadi szállásán kijött Bülletinekből. Az első ezen Frantzia tudósítások között Sept. 7-dikén költ az 'armádánál és ez a' foglalatja: —

„A' Reggiói Hertzeg [*Oudinot*] előnyomult a' 12-dik, 7-dik, és 4-dik 'armádákkal Aug. 23-dikán Berlin felé; *Trebbin* nevű falut, mellyet az ellenség védelmezett, megtámadta és elvette; azután tovább folytatta mozdulásait: hanem 24-dikben, minekutánna a' 7-dik 'armáda a' *Gross-Beereni* tsatában szerentsés nem lehetett volna, vissza vonta magát a' Reggiói Hertzeg Wittenbergához. —

„Sept. 3-dikán a' Moskwai Princz vette által ezen 'armádák vezérlését, és előnyomult azokkal *Jüerbock* felé; 5-dikben

megtámadta Gen. *Taumentz*, és visszanyomta őtet: hanem 6-dikban maga az ellenség ütött rá a' Gen. *Bülöw* vezérlése alatt a' Moskwai Hertzegre, midőn éppen útban lett volna seregeivel. Az ellenséges lovasság megzavarta az ő ágyuzóit. Képtelenítettett magát vissza húzni *Torgauhoz*. Elvesztett 8000 elesett, megsebesített, és elfogattatott embereket. Az ellenség' veszteséinek is nagynak kellett lenni.

Ezen indósítás mellé volt téve a' Moskwai Hertzegnek egy levele *Napoleon* Császárhoz, mellynek ez a' foglalata: — „

„*Sire!* A' 12-dik armáda megtámadta Sept. 5-dikén az ellenséget, és *Seydaig* kergette; elfogtunk 3 zászlót, néhány ágyút, és néhány száz Prusszus katonát; a' tsatázó mezőt is az ellenség' holt testjei fedezték. A' következett napon (6-dikban) *Neudorf* és *Jüterbock* mellett ment szembe a' 4-dik armádánk az ellenséggel, a' melly a' *Dennewitz* halmokon helyhezette vala magát állásba. Hetedik armádánk *Rohrbecknek*, a' 12-dik *Ohnának* vette útját. Ilyen módon bal szárnyunkat nem akarván az ütközetre vinni, a' 4-dik armádának segítségere mehettem volna, mellynek a' helyett, hogy verekedésbe elegendjék *Jüterbockot* kellett volna jobról megkerülni, 's ily módon fedezni az én *Dahme* felé való mozdulásaimat, minthogy az egész ellenséges armáda *Dennewitz*nél vonta vala magát össze. A' *Morand* osztálya a' maga vitézsége által vissza nyomta az előálló ellenséges csapatokat: hanem a' Gen. *Lorge* lovas tsapatja rosszul vezettetvén a' verekedésre 'sonnét rendetlenséggel yitettetvén vissza, néminémű zűrzavart okozott, mellyet azonközben a' gyalogság' álhatatossága nem soká helyre hozott. Azonban, minthogy az ellenséges sereg igen nagy sebességgel megszámosodott, a' 4-dik számú ellenséges armádának is egészen belé kellett elegendni a' verekedésbe. A' 7-dik armáda, minekutánna sok ideig vá-

ratta volna magát, végezetre megérkezett; én ezzel tüzesen az ellenség bal szárnya ellen indítottam Gen. *Reyniert*, míg az alatt Gen. *Morand* is újra hozzá fogott a' verekedéshez. Ennek a' megtámadásnak jó következése lett; az ellenség már sok földet elvesztett vala; a' *Dürette* osztálya különösen megkülömböztette vala magát; a' *Golsdorfi* és *Welmersdorfi* völgyekben már megzavarodva lévő ellenséges csapatokra 60 ágyúk szórták a' kártást; végezetre a' 12-dik armáda is tüzesen rá tsapott az ellenségre, 's annak jobbszárnyát a' közép pontjára nyomta, mellyet a' mi 4-dik armádánk már a' bal szárnyától elvágott vala. Ezen szempillantásban már meg lett volna nyerve a' tsata: hanem a' 7-dik armádának két Osztályai megszüntek verekedni, 's ez az armáda hirtelenséggel egészen hátat adván a' 12-dik armádát is maga után vonta, mellyel egészen megváltozott a' dolog' állapotja. Már most a' 12-dik és 4-dik armádánk közzé vethette magát az ellenség, a' melly utolsó armádánk még tüzesen verekedett. Én azon iparkodtam, hogy a' 4-dik armádát a' 12-diknek jobbszárnyához vonhassam, míg az alatt az Ohna és *Dennewitz* között lévő ágyúzó csapatok által a' hadi lineán esett lyukakat bétöltöttem, 's már most a' hátrálás eránt való parantsolatokat kiadtam. A' 4-dik armáda jó rendel vissza jött *Dahme* felé: hanem a' 7-dik és 12-dik *Schweinitz* felé hátráltak. —

„Ma reggel vagy 4 ezer gyalogokból és 120 lovasokból álló ellenséges csapat néhány ágyúkkal *Luckau* felől rá ütött a' mi *Dahme* mellett lévő tanyánkra, hanem a' 23-dik Regimentünk eleibe mentvén, hátra nyomta. Az Albison *Hertzberg* tályán lévő hidunk elégett: de a' más kétőt *Torgaun* alól és felyül megtartottuk. A' tegnapi vesztesünk valami 8 ezer emberből és 12 ágyúkból áll: de az ellenségnek is sokat kellett veszteni, minthogy ágyúzóink nagy részét el lövöldözték a' muni-

ziónak. Mi is sok embert elfogtunk volt: de az éjjeli utazás közben mind elszöktek. Vagyok 's a' többi. *Torgauban* Sept. 7-dikén, 1813.“

A' második Frantzia tudósítás, melyről feljebb emlékezünk *Dresdából* Sept. 11-dikén indúlt. Ez a' következő szavakból áll: —„

„Az ellenséges fő-ármáda a' *Dresdána* való megverettetés után *Cseh* országba futott vala vissza: hanem tudtára esvén az öszszeszövetkezett Hatalmasságoknak, hogy a' Császár ismét *Slézia* felé vette volna útját, ismét előnyomúltak Septemb. 5-dikén *Höllendorfhoz*, 6-dikán *Gieszhübelhez*, és 7-dikén *Pirnához*. Sept. 8-dikán megjelent *Dohnánál* a' Császár, parantsolta *St. Cyrnek*, hogy üssön réa az ellenség előljáró tsapatjaira; *Gen. Bonnet* lekergette ezeket a' *Dohnai* halmokról; ezen éjjel a' *Pirnai* lógerben háltak a' Frantzia seregek. Sept. 9-dikén *Bornához* és *Fürstenwaldéhez* nyomúlt elő a' Fr. ármáda; a' Császár' szállása *Liebstadtban* volt. *Marschal St. Cyr* 10-dikben tovább nyomúlt *Fürstenwaldéből*, és elfoglalta a' *Gayerberget*, melly a' *Cseh* ország felé lévő térséget oltalmazza. *Gen. Bonnet* egész *Töplitz* felé benyomúlt ezen térségen. Az ellenség, minekutánna *Szakszoniából* minden tsapatjait vissza nyomta volna, itt (*Töplitznél*) gyülekezett vala öszsze. Ha a' *Gayerbergen* lévő szoros úton ágyút lehetett volna a' térségre levinni, úgy mi ezt az ármádát az ő útjában támadtuk volna meg a' szárnya felől: de semmi iparkodással le nem vihettük az ágyúkat. Néhány száz embereket fogságra ejtettünk, kik között több tisztek találtaknak. A' szövetséges ármádák mindenütt sietséggel visszavonták magokat, 's a' verekedést mindenütt elkerülték. A' Császár ma (11-dikben) visszatért *Dresdába*.“

Későbbre ismét adott - ki a' *Monitőr* két rendhéli tudósításokat, mellyek között az első Sept. 13-dikán, a' második Sept.

17-dikén indúlt a' Frantzia nagy ármádatól. Ezen utolsóban még nints emlékezet a' *Nollendorf* és *Kalm* között Sept. 17-dikén történt verekedésről. Ezen két tudósításokban ilyen szókkal fejeztetnek - ki a' nevezetesebb környülállások: —„

„*Gróf Narbonne* *Torgau* Komendánsá nevezetett. A' tiszteletből való négy testőrző *Regemenek* között az 1-ső a' Csász. testőrző sereg' lovas vadászaihoz, a' 2-dik annak *Dragonosaihoz*, a' 3-dik annak lovas *Granadirosaihoz*. a' 4-dik annak *Lántsásaihoz* adattatott, a' hol tanítókat kapnak, és valamikor tsatába mennek, régi katonák adattatnak kormányoztatásokra. Sept. 14-dikén *Nollendorf* felé nyomúlt *Töplitzből* az ellenség, hogy a' *Dumonceau*' osztályát, melly a' bértzen állott, megkerülje, de ő jó rendel visszavonta *Gieszhübelhez* magát; itt meg akarván támadni az ellenség a' Frantzia lógeret, vissza veretett, és sok embert vesztett. Sept. 15-dikén *Dresdából* a' *Pirnai* lógerbe ment a' Császár, a' honnét a' *Gen. Mouton* seregeit előre küldvén ez az ellenséget megkerülte, kire egyszersmind előlről a' *Lobau* Gróf is réa ütött. Ezek egész nap kergették az ellenséget. Sept. 16-dikán még *Peterswaldében* állott egy ellenséges sereg: de az nap délben elkergettetett onnét. *Hertzeg Poniatowszky* szép lovas bétsapásokat tett a' *Lengyel* könnyű lovassággal. Az ellenség vissza nyomattatott, 's nagy rendetlenséggel taszított - bé *Cseh* országba. Oly iparkodással tette hátrálását, hogy tsak néhány embereit foghattuk - el, kik között van *Gen. Blücher* is, az előljáró tsapat' Komendánsa, a' *Sléziai* ármáda' fő vezérének fia (ez a' minapi tudósításokban *Májornak* lenni mondatott). A' mi vesztésünk igen kevés volt. A' Császár 16-dikban *Peterswaldében*, 17-dikben *Pirnában* hált. *Thielmann*, egy *Szakszói* szolgálatból elszökött *Generális*, egy száguldozókból és szökevényekből álló sereggel a' *Saale* mellyékre vonta magát; egy *Austriai Oberster* is (*Mensdorf*)

hasonlóképpen Colditz felé ment előre. Ezeknek a' száguldozóknak utánok indultak *Murgeron*, *Lefebvre*, és *Pirè* Generálisaink lovas és gyalog tsapatokkal, oly reménységgel, hogy jól meg fognak fizetni nékiek."

Spanyol Ország.

Ezen országban mostanság semmi újság nem történt. Ennek északi részében még ostromolják a' szövetségesek Pamplo-nát és St. Sebastiánt, 's elfoglalták a' Pyreneumi szoros útakat. Kataloniában *Barcellonához* vont a' Marschal *Süchet* minden erejét, minekutánna Tarragonának minden erősségeit puska- és ágyúerővel által össze rontotta.

Egy itt következő levél már régi, t. i. olyan dolgokat foglal magában, mellyek a' Wellington armádájánál az ő ezen esztendőbeli táborozásának eleitől fogva a' Frantzia armádának északi Spanyol országhól lett kinyomattatásig történtek. Ezt egy Anglus tiszt írja, a' ki a' Wellington armádájánál lévén, a' mit ír mindent magától látott: —

„*Fuentarabiából* (Biskájában) Aug. 5-dikén. A' felől, a' mit itt láttam, már régen tudósítottalak volna, ha egy seb meg nem gátolt volna benne, mellyet még Juniusban kaptam. Három hónaptól fogva szemlélem az Angliai nagy vezért és armádáját szünetnélkül foglalatoskodni. A' resultátumot már tudjáták; mi a' Pyreneumi hegyek között állunk; Spanyol országnak két harmad részét kivettük az ellenség' kezéből. Ha szintén bámulásra indították is ezek a' dolgok a' távollévőket, tsakugyan még is lehetetlen az, hogy ezen embernek érdemei egész valósága szerént esmeressenek. Egész felfordúltságát kell ennek a' szegény Spanyol országnak esmerni, ha azt által akarja valaki látni, melly nagy elme, melly erős lélek, mely ditső character kívántatott arra, hogy egy ily elnyo-

morodott országban az ellenség' szeméi előtt egy oly armádát lehessen organizálni, a' mellyel ilyen dolgokat lehessen véghezvinni. —

„Ez az ország most minden természeti régi gazdagsága mellett is egy tsupapuszta; mindent utánna kell vinni az armádának, melyre nézve egy Ásiai armadához kell a' sok tereh hordó barmok miatt hasonlítani seregeinket. Május végéig maradtunk téli szállásainkon *Ciudad-Rodrigo* megett. Lord Wellington oly szerentsés, hogy tőlünk az utolsó napig el tudta titkolni, hogy meg fog indulni az armáda. Éppen ily kevéssé vette azt észre az ellenség is, a' melly nyilván való képpen meglepetett, midőn armádánknak nagy részét a' lovassággal és ágyúzókkal egyetemben *Tra-los-Montes* tartományában szemléltette össze gyülekezve lenni, a' melly, külömben szép, de tsak nem út nélkül való tartományban eddig lehetetlennek tartották egy armádának össze gyülekezhettségét. Lord Wellington minden nehézségen győzedelmeskedett; Junius' 1-ső napjaiban egész armádánk a' *Leoni* térségen állott; a' *Duero* vizén egy kardnak kivonása nélkül mentünk által, mellyel az ellenségnek minden oltalmazható állásait megkerültük. Az ellenséges armáda külömbkülömb helyeken magánosan lévén, sohol nem mérészelt az Anglus armádával szembe szállani. Néhány napi úta-zás után megelőztük az ellenség' jobbszárnyát, 's Jun. 15-dikén által mentünk az *Ebro* vizén, 's a' többi.“

Szavait e'képpen végzi a' tudósító: — „Marschal *Soultot*, a' ki Jul. 27, 28, és 29-dik napjain a' szövetséges armádára *Pamplo-nánál* réa ütött, de véres fővel és feles kárvallással igazította vissza Frantzia országba Lord Wellington. Azok a' sok féle fogyatkozás, mellynek itt a' Pyreneumi hegyek között kitétetve vagyunk, igaz hogy leírhatatlanok — hanem egyszerre elfelejtünk mindent, tsak Lord Wellingtont lássuk.

B é t s.

Épületes buzgósággal innepeltetett itt a Sz. István templomában e' hónap' 4-dikén a' Felsőes Urunk ditsőséges neve napja. Ő Fejedelmi Érseksége maga mondott nagy misét, a' mellyen Felsőes Aszszonyunkal együtt, a' Cs. Hertzegek, Hertzegászszonyok, a' Felsőes Aszszonyunk édes anyja K. Hertzegné, 's Albert K. Hertzég is jelen voltak.

Mint hogy a' Törököknek *Szerviában* való győzedelmeskedések miatt sok szerentsétlen lakosok a' Cs. K. tartományokba szaladnak onnét által, 's már csak eddig néhány ezerezen jöttek által a' Duna bal partjára Tóth országba és a' Bánátusba, a' hol oltalmat és szolgálatot keresnek: olyan rendelést vettek az Udvari hadi Cancelláriától ezen Cs. K. tartományoknak katona kormányozó fő tisztségeik, hogy ezen szökevényekből szabad verbuálás által állítsanak fel két *Szabad Batalionokat*. A' Stábjok ezeknek Temesvár; fő Komendánsok az Oláh - Illiriai határ őrző Regiment' Oberstere *Mihalievitz*,

Nékünk ma senmi fontos újságaink nem érkezzek: de nagy várakozásban vagyunk, mint hogy az ellenséges armádák minden felőlről nagyon közel állottak egymáshoz. A' Svétziai Koronaörökös Hertzeg' fő hadi szállásáról Sept. 30-dikán írták, hogy az ellenség *Grossenhayn* felől *Mienia* felé vonta - el magát, a' hol által

ment az Albison; sőt úgy látszott, hogy Dresdát is oda akarja hagyni. A' szökevények erősítették, hogy ott a' katona magazinumok már elégettettek volna, 's a' lakosok felettébb nagy inségre jutottak. Annyival is inkább lehetett reménleni, hogy oda fogja Dresdát nem soká hagyni az ellenség, mint hogy Sept. 25-dikén már a' *Bennigsen* armádája is *Zittaunál* állott.

A' szövetséges seregek száguldozó líneájának jobb szárnyán Sept. 26-dikán már *Querfurtban*, *Bernburgban*, *Halberstadtban*, és *Quedlinburgban* állottak azok a' külömbkülömb Orosz és Pruszsus könnyű lovas tsapatok, mellyeknek Gen. *Woronow* a' fő vezérjek. Nem soká azután Braunschweigba is bé ment egy ilyen könnyű lovas tsapat.

Lipsia leg nagyobb rettegések között sinlődik; a' pénz, eleség, és lóbeli requisitziókat már nem győzi. Az előljárók is kezdenek már félni a' sok inség miatt elkeseredett néptől. Magok a' Frantziák is réa untak már a' czél nélkül való hadakozásra, a' mellyet *tzúkor* és *kávé hadakozásnak* neveznek.

Londonból azt írják, hogy *Wilhelmus* Orániai Princz igen nagy kedvességben van a' Régens Princznél, 's úgy vélekednek felőlle közönségesen, hogy a' Régens' leányát, *Károlina* Királyi Hertzegászszonyt, a' Nagy Britanniai Koronaörököst, ő fogja feleségül kapni.

A' Bétsi Cursus Okt. 6-ik napján: — 100 Forint Conventziós pénz, 173 $\frac{3}{4}$ Forint Váltótzedulában. — Egy Császár arany 8 forint és 12 $\frac{3}{4}$ krajtzár.